

הדלקת נרות
17:28
צאת השבת
18:28

שבת השבוע

תחילת תענית
אסתר ביום ה'
בעלות שחר
זמן ת"א
4:20
גמר הצום
18:11

שולחן שבת - לפרשת צו שבת זכור מאת הרב אילן אלסטר רב בית הספר

עניני פורים: אחת ממצות הפורים היא שתיית יין, כמו שנאמר במגילה על ימי הפורים שהם ימי "משתה ושמחה", ובגמרא אמר רבא שאדם חייב לשתות יין ולהיות מבושם בפורים עד שלא ידע בן ארור המן וברוך מרדכי.

שואל **האבודרהם** במנהגים לפורים: כיצד חייבו חכמים להשתכר בפורים והלא בכמה מקומות בתורה מוזכר שהשכרות היא מכשול כמו שכתוב על נוח ועל לוט?

ומתיר: ויש לומר מפני שכל הנסים שנעשו לישראל כימי אחשוורוש היו על ידי משתה. כי בתחלה נסתלקה ושתי מן המלכות על ידי משתה היין... ובאה אסתר תחתיה על ידי משתה... וכן ענין המן ומפלתו על ידי משתה היין היה. ולכן חייבו להשתכר בפורים מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר ועתה יהיה נזכר הנס הגדול בשתיית היין.

ונראה להוסיף על פי דברי חז"ל במסכת עירובין: "נכנס יין יצא סוד", שהיין איננו רק סיבה לנס בפורים, אלא הוא סימן ורמז לסוד אשר הוא הסיבה לגאולת ישראל. **ומהו הסוד הרמז במגילה?**

ונראה לומר על פי דברי מרן הרב קוק שמגילה אותה מגל י-ה. המגילה היא לבוש חיצוני להשגחת ה' בשם י-ה שהוא השגחת ה' בנסתר. במגילה יש פוליטיקה, תככים ומזימות, עושר אנשים ונשים, והכל לבוש חיצוני שמסתיר סוד, והסוד הוא שמלכו של עולם מסובב את הכל, דרך משתאות היין, דרך הלבוש והסוס, ודרך כל התהפוכות שמתרחשות במגילה.

וראיה אפשר להביא ממה שכתוב בתלמוד ירושלמי במסכת ברכות: "רבי חייא הגדול ורבי שמעון בן חלפתא היו מהלכים בדרך בבקעת ארבל וראו איילת השחר שבקע אורה אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא: "כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קמעא קמעא [=לאט לאט] כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת. ומדוע: כי אשב בחושך ה' אורי לי".

התלמוד הירושלמי שם מביא כדוגמא לגאולה שהיא קמעא קמעא דרך הטבע את נס הפורים וזו לשונו: "כך בתחילה ומרדכי יושב בשער המלך ואחר כך ויקח המן את הלבוש ואת הסוס ואחר כך וישב מרדכי אל שער המלך ואחר כך ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות ואחר כך ליהודים היתה אורה ושמחה". לפי התלמוד הירושלמי אנחנו מבינים את דברי האבודרהם מדוע היין מבטא את הנס בפורים. עוד יש לומר שלקריאת המגילה ולשתיית היין יש צד משותף, שניהם מגלים את הנסתר. ע"י קריאת המגילה אנחנו מגלים את הסוד הענייני הפנימי של המגילה והוא שם י-ה מלכו של עולם המלך הרמז במגילה הא-ל המסתתר במגילה הא-ל המושפע. שתיית היין בפורים מגלה את הצד הפנימי שבנו שהא פונה לטוב ולקדושה גם בעת סילוק השכל כאשר מגיעים לשכרות של "עד דלא ידע להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי". ואפשר שגם המנהג שמוזכר בפוסקים ללבוש פרצופים [=מסכות] שנועד לעורר שמחה, מבטא את הרעיון שהאדם לבוש מסכה מסתיר את הצד הפנימי שלו – הנקודה היהודית – הסגולה. ועל פי דברי מרן הרב קוק שמגילה היא אותיות מגל י-ה אפשר לבאר את המילים של הקדיש "יתגדל ויתקדש שמה רבה, ומובא במחזור ויטרי "יתגדל ויתקדש שם י-ה רבה, שלעתיד לבוא יתגדל ויתגדל שמה רבה. שם י-ה שמבטא את השגחת ה' בנסתר יתגדל ויתגלה לעתיד לבוא בשם י-ה-וה, השם שמבטא את השגחת ה' בגלוי וכמו שנאמר בספר מיכה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שנזכה לגאולה השלמה אמן וכן יהי רצון.

פינת הסיפור - בזכות משלוח מנות

מעשה ביהודי עני שגר בעיר מז'בוז' שבפולין ששמע, סמוך לחג הפורים, כי הבעל שם טוב הקדוש עומד לשוב לעיר ולערוך בה את סעודת החג. היהודי השתוקק מאוד לבוא לסעודת הפורים של הרב, אולם נאנח וחשב בליבו: "כיצד אבוא לסעודת הצדיק וידי אינה משגת להביא משלוח מנות ראוי לשמו?"

בהתקרב החג, גברה בליבו התשוקה לראות את הבעל שם טוב ויהי מה. הלך העני לאופה ובקש ממנו אזני המן ומיני מאפה משובחים לפורים. "אמנם, אין בידי לשלם לך עתה, אולם מבטיח אני לך שאשיב את החוב כשאך ידי תשיג לשלם." הסכים האופה לתת בידי העני שתי

אזני המן בלבד. לקח העני את המאפה שקיבל, צרר אוזן המן אחת במטפחתו להביאה לבני ביתו ואילו את האוזן השניה הניח בזהירות על צלחת להביאה כמשלוח מנות לבעל שם טוב. בעמדו מול הבעל שם טוב השפיל העני את עיניו והושיט לצדיק את הצלחת ואמר: "מצטער רבי על משלוח המנות הזעיר, אך הימים קשים", ונאנח מעומק ליבו. התבונן הבעל שם טוב במשלוח המנות ואמר לעני: "יודע האל את גודל מתנתך, ומי יתן ותזכה בשנה הבאה להגיש משלוח מנות כאוות נפשך." בתום הסעודה, נפנה האיש אל ביתו ובלכתו התנגנו באזניו פסוקי המגילה ששמע מפי הבעל שם טוב, והיה שר ומזמר ולבו מלא שמחה.

ובבית העני שורה העצבות. בשנה זו לא זכו בני ביתו לטעום טעמו של חג הפורים. חילק העני בין בני הבית את אוזן ההמן היחידה שקבל, וסיפר להם בהתלהבות על סעודת הפורים ועל הזמירות ששמע מפי חסידיו של הרב. ובני הבית נדבקים בהתלהבותו ומצרפים את קולם לקול שירתו של העני וקולם הולך וגובר על רוח החורף המקפיאה שנשבה מבחוץ, ורוח חג חזרה לשרות בבית.

והימים ימי אדר, ימי חורף. באותו לילה התחוללה בחוץ סופת שלגים. הרוח שרקת ופתיתי שלג נחו בכבדות על חלונות הבית. לפתע נשמעו דפיקות חזקות על הדלת, וקול איש קורא עמומות מחוץ הגיע לאזני החוגגים. נבהלו בני הבית והאישה לחשה לבעלה: "אל נא נפתח את הדלת, הלא רק גזלנים ופורעים משוטטים בלילה שכזה."

אך היהודי לא שעה לדבריה ואמר: "מי יודע אם אין הצועק אדם קופא מקור הזקוק לעזרתנו", ובדברו פתח את הדלת. אל הבית פרץ איכר גוי כפוף-גו, מטה עבה בידו והוא מכוסה פתיתי שלג ומרעיד מצינה. "יהודי, חוסה עלי והצל את נפשי", קרא האיכר. "שודדים התנפלו עלי בלכתי ביער. נמלטתי מידם בכוחותי האחרונים והם דולקים בעקבותי, אנא, הסתירני בביתך." על אף הסכנה שבדבר הכניס היהודי את האיכר לביתו, הושיבו להתחמם ליד התנור ואף הלינו על מצע נוח שהכין למענו.

עם שחר נפרד האיכר מבעל הבית וטרם צאתו אמר: "בעת שחמקתי מן השודדים עלה בידי להטמין את כספי ביער. ירא אני להוציאו עתה. מבקש אני כי לאחר שתחלוף הסכנה תלך ליער ושם, במוצא הנחל, תראה שלושה עצי אשוח ניצבים בשורה ישרה. גש אל העץ השלישי, חפור עד עומק שורשיו, ומה שתמצא - שמור בביתך."

כעבור ימים מספר מלא היהודי את בקשת האיכר. חפר עד שורשי העץ השלישי ובין שורשיו מצא תיבת ברזל חלודה. הביאה לביתו, הניחה וחיכה לשובו של האיכר. חלפו יום, יומיים, שבוע, שבועיים, חלפו חודשים והאיכר איננו. יצא היהודי אל הכפר לחקור ולדרוש, אך אין איש יודע ואין איש מכיר. נעלם האיכר כלא היה. משחלפה שנה והאיכר לא הופיע, אמר היהודי בליבו: "אפתח את התיבה ואולי אמצא בה סימן או רמז למקום בעליה." כשפתח היהודי את התיבה נדהם לגלות כי מליאה היא עד שפתה במטבעות כסף וזהב. בתחתית התיבה מצא העני פיסת קלף ועליה חקוקות המילים: **"קבל גמול על רוחב לבך תתברכו בו אתה ובני ביתך"**

הבין היהודי כי לא איכר התארח בביתו באותו ליל פורים, אלא אליהו הנביא הזכור לטוב, שנענה לברכת הבעל שם טוב. הפך העני לעשיר גדול, אך מעולם לא שכך את ימי עוניו. פרע את חובו לאופה ביד נדיבה וידו הייתה פתוחה למתן צדקה לעניים ואביונים. ובעיקר נהג לשמחם במשלוח מנות, שאותו היה שולח לביתם מדי שנה בשנה כל ערב פורים.

שאלת השבוע: איזה הלכות נוגעות לפורים שחל השנה במוצאי שבת?

תשובה- א. אין להביא את המגילה לבית הכנסת לפני צאת השבת משום שמכין מקדש לחול. אם מביא את המגילה לבית הכנסת בשבת וקורא בה בשבת מותר.

ב. אוכלים סעודה שלישית כמו בכל שבת. בברכת המזון לא אומרים על הניסים כי הולכים אחרי תחילת הסעודה שהיתה בשבת.

ג. במוצאי שבת אחרי קדיש תקבל קוראים את המגילה, ואחרי קריאת המגילה אומרים ויהי נועם ואתה קדוש.

ד. כאשר מבדילים בבית הכנסת עושים הבדלה אחרי קריאת המגילה. וכתוב בפוסקים שאם אוכלים סעודה שלישית בבית ובאים אחר כך לתפילת ערבית לבית הכנסת, יש לעשות הבדלה בבית קודם שהולכים לבית הכנסת לתפילת ערבית ולשמוע קריאת מגילה.

מושגים ביהדות - שבת זכור

השבת הקרובה היא שבת שקודם הפורים, מוציאין בבית הכנסת שני ספרי תורה, אחד - שקורין בו בפרשת השבוע שבעה קרואים, ואחד - שקורין בו למפטיר: זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמָלְךָ, שבסוף סדר כי תצא מספר דברים, וקורין אותה 'שבת זכור' על שם הקריאה הזו; ומפטירין אחר כך בנביא (שמואל - א טו): פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עֲמָלְךָ. מצנת עשה מן התורה על כל ישראל לשמור בלב איבה ושנאה לעמלק ולזרעו, ולזכור בפה את רשעותו, ונספר זאת לבנינו ולדורותינו מה עשה לנו אותו רשע בדרך בצאתנו ממצרים; עד אשר נאבד את זכרו מן העולם

ונמחה את שמו שלא ישאר לו שריד ופליט, לא נפש אחת זכר או נקבה, ולא שום דבר אחר שנקרא על שמו. וזה הוא מה שכתוב בתורה: זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמָלֶךָ בְּעָרְךָ בְּצֹאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וגו', תִּמְחָה אֶת זִכְר עֲמָלֶךָ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם, לֹא תִשְׁכַּח; ודרשו חכמים: זָכוֹר - בפה; לֹא תִשְׁכַּח - בלב; וכדי לקיים מצוות עשה זו של זכירת רשעותו של עמלק בפינו ושמירת האיבה אליו בלבנו, תקנו חכמים שיהיו קוראים פרשה זו בציבור ומתוך הספר, פעם אחת בכל שנה, בשבת שקודם הפורים, כדי לסמוך מחיית עמלק למחית המן שהיה מזרעו: ואף על פי שפרשה זו נקראת בכל שנה גם עם סדר פרשיות השבוע, בסדר כי תצא שקורין כמנהגנו בסוף הקיץ - חִיבִים לִקְרֹא פֶרֶשָׁה זו קריאה לעצמה בשעתה. כשקוראים אותה על הסדר, מתכננים לקיים מה שתקן משה רבינו עליו השלום להיות קוראים בתורה בכל שבת; וכשקוראים אותה בשעתה, לפני הפורים - מתכננים לקיים מצוות עשה של זכירת השנאה לעמלק כמצווה עלינו בתורה. כיון שהקריאה בפרשת זכור בשעתה, היא משום מצוות עשה דאורייתא, לפיכך היא חמורה, וצריך הקורא בתורה שיכנן להוציא את הקהל ידי חובתם במצוה זו, והקהל צריך שיכנן לצאת ידי מצוות הזכירה בשמיעה מן הקורא כאילו היו קוראים בפיהם: יש שכתבו שאם לא שמע פרשת זכור, יוצא בשמיעתו בפורים קריאת פרשת 'ויבא עמלק'. מצוות 'זכור' נאמרה לזכרים בלבד שמצווים להכרית זרעו של עמלק במלחמה. והנשים הואיל שאינן במצוות המלחמה לפי שאין דרכן של נשים לצאת למלחמה - אינן מצוות גם במצוות הזכירה. ואולם יש מן הפוסקים הסוברים שגם הנשים חִיבוֹת לשמוע קריאה זו מצד הדין, כיון שבמלחמת מצוה הכל יוצאים וכו':